

מדינת ישראל
משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת העברית

המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

סיגל יוליא

כותבים המלצות לבילוי

מ . ב . ו . א

היחידה **בילוי נעים** קושרת בין הרצון שלנו כמחנכים לעודד בקרב תלמידינו את אהבת הארץ והכרת אזוריה השונים ופינות החמד הרבות שבה, לבין הרצון של כולנו לבילוי משפחתי איכותי, המתאים להורים ולילדים.

במהלך כתיבת ההמלצות ויצירת אוגדן המלצות לבילוי משפחתי משותף, וכן במהלך קריאת התוצר הכיתתי המוגמר, התלמידים ירחיבו את הידע שלהם בכל הנוגע למקומות אפשריים לבילוי משפחתי. אנו מקווים שכתוצאה מכך התלמידים ומשפחותיהם יממשו בפועל חלק מההמלצות שבאוגדן.

מבחינת החינוך הלשוני יתנסו התלמידים בפעילות כתיבה ארוכת טווח, שבה גם המטרה וגם הנמענים ברורים, ממוקדים ואף אהודים.

יעדי החינוך הלשוני הבאים לידי ביטוי ביחידה זו:

- איתור מידע במקורות מידע מגוונים, מודפסים ודיגיטליים
- סינון המידע וארגונו לפי הצרכים של הלומד
- כתיבת טקסטים למטרות שונות ולנמענים שונים
- התנסות בתהליך כתיבה ארוך טווח (הכולל טיוט ומשוב)
- הפקת טקסטים כתובים, תקינים מבחינה לשונית והולמים מבחינה תקשורתית.

תיאור היחידה

יחידה זו מכוונת לכתיבה, והדגש הוא על כתיבה ארוכת טווח (באופן יחסי ובהתאמה לילדים צעירים) והכנת תוצר משותף. התוצר הצפוי: אוגדן הצעות לפעילויות בילוי לכל המשפחה. הפעילויות יכולות להיות מכל מיני סוגים: ביקור באתר מסוים בארץ, טיול בטבע, אטרקציה, אירוע ספורטיבי, פיקניק בחורשה או בחוף הים ועוד. הסוגה המרכזית שהילדים מתנסים בה ככותבים היא המלצה. היחידה מזמנת בתחילתה קריאה ככותבים של המלצה (סמית, 1984), ואחר כך נשלחים הילדים להתנסות בכתיבה עצמאית, אישית או שיתופית.

ביחידה מוצגים ארבעה טקסטים לטובת הלמידה ממומחים. הטקסטים מדגימים המלצה לבילוי משפחתי ('מודלינג'). הטקסט הראשון, מצפור צ'רה, נכתב ע"י כותבת מומחית (עיתונאית), והטקסטים האחרים נכתבו ע"י תלמידים בכיתה ו' (עמיתים מומחים).

לצורך הכתיבה נדרשים הילדים להיעזר במקורות מידע מודפסים או דיגיטליים. במקרים רבים יש לסייע להם לחלץ את המידע, למשל באמצעות איסוף המידע בטופס נתון.

המהלכים המוצעים ביחידה זו הם אלה: קריאה ככותב (זיהוי רכיבי הטקסט), שיחה ודיון, בחירת נושא, איסוף מידע ואחזורו, כתיבת המלצה, הערכה ושכתוב, פרסום.

במהלך היחידה יש המלצות לפעילויות בפורומים משתנים (מליאה, קבוצות, זוגות, יחידים). המלצות אלו נתונות, כמובן, לשיקול הדעת של המורה, והן יכולות להשתנות מפעילות לפעילות במהלך היחידה.

שיקולים בבחירת הטקסטים המדגימים

הטקסטים המדגימים נבחרו מתוך כוונה להציג לתלמידים טקסטים העונים על דרישות הסוגה ועל ההקשר התוכני (בילוי משפחתי). הבחירה להציג לתלמידי כיתה ג טקסטים של ילדים בוגרים יותר נבעה מהרצון לעודד את הילדים ללמוד מעמיתים ואף להעביר את המסר: ילדים יכולים להיות כותבים טובים!

הדגשים בתחום החינוך הלשוני

- איסוף מידע ואחזורו.
- שימוש באמצעים לשוניים למטרת שכנוע (תיאורים מעצימים ומבחר מילים מתאים למטרת הכתיבה).
- התנסות בתהליך של כתיבה ארוכת טווח, הכוללת שכתוב והמסתיימת בפרסום.

המלצות לקריאה נוספת (למורים)

- ברוש' ש' (עורכת) (1993) **אוריינות חדשה**, תל אביב: מטח
- עזר ח' (תשנ"ג), חינוך אורייני וטיפוח מיומנויות כתיבה באמצעות תהליך הכתיבה, **חלקת לשון**, 9, עמ' 40-50
- פלד נ' (עורכת) (1996) **מדיבור לכתיבה, זרכים לאוריינות, כרך א'**, ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין והוצאת כרמל

- פלד נ' וש' בלום-קולקה (1992) בין דיבור לכתיבה; כתיבתם של ילדים בכיתות א-ג, **מעגלי קריאה**, 21, עמ' 111-127
- תוכנית הלימודים בחינוך לשוני, עברית - שפה, ספרות ותרבות, ירושלים התשס"ג: כותבים לנמענים שונים ולמטרות שונות עמ' 77-78

הצעות להוראה

תהליך של הכנת תוצר¹ (במקרה זה - אוגדן המלצות על מקומות בילוי עם המשפחה)

תהליך של הכנת תוצר מציע סיבה אמיתית לקריאה חוזרת ונשנית של טקסטים, קריאה קפדנית, מדויקת ומכוונת (על מנת לזהות את מאפייני הסוגה, על מנת לאסוף פרטי תוכן מתאימים), וכן התנסות בסוגים שונים של קריאה: קריאה מרפרפת וקריאה דקדקנית, קריאה של הטקסט כולו וקריאה של חלקים מן הטקסט ועוד.

תהליך של הכנת תוצר מעביר בטבעיות רבה את האחריות לפעולה אל התלמיד ומזמין אותו ליזום. שאלות כמו: מה לקרוא? מה לכתוב? כמה לקרוא? כמה לכתוב? איך לקרוא? איך לכתוב? - שאלות כאלה עולות מתוך צרכים אמיתיים במהלך הכנת התוצר, והתשובות ניתנות על-ידי התלמיד-היוצר ועל-ידי שותפיו להכנת התוצר.

תהליך של הכנת תוצר משמעו העברה של טקסט מאופן ייצוג אחד לאופן ייצוג אחר (מטקסט כתוב בסוגה אחת לטקסט כתוב בסוגה אחרת, מטקסט כתוב לטקסט ויזואלי או להיפך וכו'). בתהליך העברה זה התלמיד עושה פעולות שונות של רה-ארגון הטקסט מארגונו המקורי.

תהליך של הכנת תוצר שיתופי מזמין ומזמן מצבים שונים של שיח דבור שאנחנו מעוניינים שהילדים יתנסו בהם: דיון עיוני, תיאורטי ולעיתים גם פילוסופי על טקסט, ניסיונות שכנוע, הערת הערות, הבעת הערכה, שיח פרגמטי במטרה למצוא פתרונות לבעיות שצצות במהלך היצירה ועוד.

אפשרויות להצגת הקשר להכנת התוצר "אוגדן המלצות לבילוי נעים"

- פעילות לקראת יום המשפחה
- התכוננות לחופשה (סוכות, חנוכה, פסח, החופש הגדול)
- סיפור אישי של תלמיד או של מורה: "אתמול ביקרתי עם אחי בתערוכת מכוניות וראיתי מכונית מרוץ..." סיפור כזה יכול לזמן את רעיון הכנת האוגדן המשותף.

¹ מתוך: **חינוך לשוני באמצעות הכנת תוצר - סיפורי הוראה על-פי מרקם סיפורים מפי יהודי אתיופיה**, מטח 2001

מהלך ההוראה של הטקסט

6	התכוננות לכתיבה
6	הגדרת התוצר
7	הגדרת הנמענים
9	ניתוח של המלצת מומחה
13	למידה מכותבים עמיתים
13	כתיבה
13	בחירת נושא אישי לכתיבה
13	איסוף המידע
14	ארגון המידע בטופס
15	כתיבה עצמאית
15	הערכה, משוב ושכתוב
16	כתיבה בעקבות הערכה ומשוב
16	פרסום

התכונות לכתיבה

הגדרת התוצר

- משוחחים עם התלמידים על המבצע המתוכנן של יצירת אוגדן המלצות לבילוי עם המשפחה.
- מגדירים עם התלמידים את התוצר, מה הוא יכלול - אוסף של המלצות על מקומות שונים בארץ, ובהן מידע על כל מקום מומלץ (מידע כתוב ואפשר גם מידע חזותי) והסבר למה מומלץ לבקר במקום.

הערות זיזקטיות:

1. אפשר להציע לתלמידים גם את האפשרות לכתוב מדוע לא כדאי לבקר במקום מסוים ולהנחות אותם בהמשך בהלימה לבחירה זו.
2. כבר בשלב זה מומלץ לדבר עם הילדים על כך שתהליך הכתיבה יהיה ארוך (משום שהטקסטים יתפרסמו באוגדן למשפחות), שתתקיים פעולה של הערכת הכתיבה, ושיינתן משוב שלאחריו הכותב ישכתב (יכתוב מחדש) את הטקסט שלו.

הגדרת הנמענים

התחשבות בנמען במהלך כתיבה

בכל פעולת כתיבה (או דיבור) אנו מתייחסים אל נמען/ים.

ההתחשבות בנמענים באה לידי ביטוי בראש ובראשונה בתוכן הטקסט: אנו כותבים את הטקסט מתוך מודעות לצרכים של הנמענים ובהתחשבות בידע הקודם שיש להם לגבי הנושא שאנו עוסקים בו.

ההתחשבות בנמענים באה לידי ביטוי גם בהיבט המבני והלשוני של הטקסט - בחירת המילים והביטויים, יצירת מבנים לשוניים, ועוד.

החוקרים ברייטר וסקרדמליה מצביעים על הקשיים של "הכותב הטירון" בהקשר זה: "הכתיבה של הטירון איננה כוללת ניסיון להתמודד עם ההיבט התקשורתי של התוצר הכתוב, כלומר הכותב הטירון אינו מודע לנמען ואינו משקיע מאמץ ביצירת טקסט מובן לקורא". (ברייטר וסקרדמליה, 1987)

- מבררים מיהם הנמענים של האוגדן, למי הוא מיועד: להורים, למשפחות שרוצות לבלות עם ילדיהן בחופשת הקיץ, וכמובן לתלמידים עצמם, שיכולים לבחור אתר בילוי ולהציע להורים.

- מעלים את השאלות: מה יעניין את ההורים לדעת? מה ירצו הקוראים הצעירים לדעת? איך התאמת התוצר לנמענים השונים תשפיע על הניסוח ועל העיצוב? במה יהיה שונה תוצר שמיועד למבוגרים מתוצר שמיועד לילדים קטנים?

הערה זידקטית: הדיון המקדים צריך להוביל למסקנה שבתהליך הכתיבה אנחנו חייבים להתייחס לנמענים ולכתוב בדרך שמתאימה להם.

שיחה על 'המלצה'

תת-סוגה זו שייכת לסוגה של טקסטים למטרות טיעון ושכנוע. לפי תכה"ל טקסטים אלה "כוללים תהליכים של הבניית שיח בדרכים לוגיות ורגשיות כדי להתדיין עם הזולת ולשכנעו" (תכה"ל, עמ' 35). המלצה היא פעולה המקובלת בחיי היום-יום בקרב מבוגרים וילדים בשיח הדבור. תלמידים ממליצים זה לזה על סרט שראו, על משחק מחשב חדש, על מופע שצפו בו, וכו'.

הערה זידקטית: ביחידה זו המטרה שלנו היא לעזור לתלמידים לעבור מהמלצה דבורה לניסוח של המלצה כתובה, תוך העלאת המודעות שלהם לנדרש בהמלצה בכתב. לכן רצוי להתחיל את הפעילות בשיחה עם התלמידים על המלצה בכלל - מתי משתמשים בה ומה המאפיינים שלה, ומה מייחד המלצה כתובה.

- משוחחים על המלצה: בשלב ראשון מבררים עם הילדים מה הם יודעים על המלצה: מה המטרה שלה? מה צריך להיות כלול בה? איך מנסחים את ההמלצה בדרך שתהיה משכנעת? (המלצות באופן כללי והמלצות על מקום בילוי באופן ספציפי).

הערה זידקטית: השיחה המקדימה מיועדת לאיסוף הידע הקיים אצל התלמידים. המורה תשקול אם בשלב זה כדאי לדון במאפייני הסוגה (מפורטים להלן בסעיף הבא) או שכדאי להקדים ולהציג את הטקסטים המדגימים. ההחלטה יכולה להישען על המידע שיעלה בשיחה עם התלמידים - אם התלמידים יתייחסו בדבריהם גם למאפייני הסוגה, כדאי לסכם אותם ואחר כך להדגימם; אם לא יעלו מאפייני הסוגה בשיחה, כדאי להתחיל מדוגמאות של טקסטים.

- מסכמים מה צריך להיות כלול בהמלצה על מקום: מבחינת התוכן - תיאור המקום, מה יש בו, מה עושים בו; מבחינת הלשון - מילים מעצימות (נהדר, נפלא...), סימני פיסוק (סימן קריאה), מילים כמו: כדאי, מומלץ וכד'.

המלצה לטיול למצפור צ'רה

מאת רחל אלג'ים

מצפור צ'רה הוא מצפור קטן וחביב, שמומלץ לשלבו ביום טיול בנחל עמוד הסמוך או בביקור במרכז המבקרים באתר ספיר שעל שפת הכנרת.

מכאן תוכלו לצפות על הנוף המדהים שמסביב, לערוך פיקניק חביב (ללא מנגל!) תחת עצי האיקליפטוס, והכי חשוב – להעיף עפיפונים ברוח התמידית הנושבת כאן.

המצפור, הקרוי על שמו של הרמטכ"ל צבי צור ז"ל, פתוח בימים א'-ה' בין השעות 9:00-16:00, ומגיעים אליו כך: מכביש 90 פונים לכיוון קיבוץ חוקוק. ממש לפני הכניסה לקיבוץ ישנה פנייה לדרך עפר (מתאימה לכל סוגי כלי הרכב) ושילוט למצפור.

מתוך: המדור לילדים באתר עכבר העיר,

http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,987,209,36785,.aspx

ניתוח של המלצת מומחה

- מבקשים מהילדים לקרוא את ההמלצה לטיול למצפור צ'רה שכתבה עיתונאית במדור לילדים באתר עכבר העיר.

ניתוח ההמלצה מבחינת התוכן

- מזהים מה יודעים על המקום: מקום גבוה (לגבי המילה "מצפור" ראו הערת שוליים²), נמצא ליד נחל עמוד, יש בו עצי אקליפטוס, יש פרטים על שעות הפתיחה של המקום, יש מידע על דרך ההגעה, מתואר מה עושים בו (צופים על הנוף, עושים פיקניק, מעיפים עפיפונים).

ניתוח ההמלצה מבחינת הנמענים

- בודקים אילו פרטי מידע בטקסט חשובים יותר להורים (למשל: דרך הגישה, שעות הפתיחה), ואילו רלוונטיים יותר לילדים (למשל: מה עושים במקום).

ניתוח ההמלצה מבחינת האמצעים הלשוניים

- מצביעים על המילים: מומלץ, תוכלו, חשוב.
- מבררים מה משותף למילים אלו, ומגיעים למסקנה שאלו מילים שרומזות או מגלות את דעתו של הכותב. אפשר למצוא עם הילדים מילים נוספות המתאימות להמלצות כמו: כדאי, אפשר.
- מבקשים מהילדים לזהות את המילים המתארות שיש בטקסט: מקום קטן וחביב, נוף מדהים, פיקניק חביב.
- מבררים מה מטרת השימוש במילים מתארות אלו, ומגיעים למסקנה שהמטרה היא לשכנע את הקוראים להגיע למקום. הילדים יכולים להציע עוד מילים מתארות כאלה (נפלא, מרשים, מלהיב).

² סביר להניח שהמילה "מצפור" אינה מוכרת לילדים, ולכן יש צורך להסבירה. אפשר להסביר את המילה מיד בתחילת הקריאה ולהראות לילדים שמילה זו היא הֶלְחָם של המילים "מצפה" ו"ציפור" (ייתכן שגם את המילה "מצפה" יש צורך להסביר). אפשר לעורר את סקרנות הילדים לגבי פירוש המילה, להמשיך בקריאה ולאסוף את הנתונים: מקום גבוה, אפשר לצפות ממנו, ולהביא אותם להבנה עצמית של המילה. אפשרות נוספת היא לחפש את המילה במילון ולמצוא את ההגדרה: מצפה הררי גבוה שנשקף ממנו נוף נרחב (כמו ממעוף הציפור). מכאן אפשר להבין את ההלחם שנוצר. אפשר גם להוסיף את ההגדרה המילונית לטקסט של התלמידים בהערת שוליים.

המלצה על החיזיון האורקולי במגדל דוד

כתב ניב בן-זאב, כיתה ו, בית-ספר חוב"ב, מושב בני ציון

רוצים לראות חיזיון אורקולי מרהיב ביותר?
במצודת דוד שבירושלים, סמוך לשער יפו, מוקרן
בימים שני, רביעי וחמישי ובמוצאי שבת בשעות הערב
מופע אורקולי על קירות המצודה. החיזיון מגולל לפני
הצופה את ההיסטוריה של ירושלים, מימי המלך דוד,
המנגן בנבל מעל גגות ירושלים, ועד הקמת המדינה.
אני ביקרתי בחיזיון הזה, ולדעתי הוא מאוד מרשים.
בשלבים מסוימים, כשהקרינו דמויות של אנשים על
הקירות זה נראה כל כך אמיתי, עד שלא ידעתי אם זה
אנשים שמאחרים או שזה חלק מהחיזיון.
אני ממליץ גם לכם לבקר שם.

המלצה על טיול לאורך חוף הים

כתב הלל רונן, כיתה ו, בי"ס חוב"ב, מושב בני ציון

אני רוצה להמליץ לכם על מסלול טיול לאורך חוף הים התיכון באזור המרכז. המסלול לא מסומן אך מהנה מאוד ומלווה בנוף מרהיב ובאווירה נעימה של טבע, ים ושקט.

אורך המסלול הוא כשישה קילומטרים, אך המסלול קל מאוד. רק לעתים רחוקות יש בדרך אבנים גדולות שניתן ללכת עליהן.

המסלול מתחיל בחוף געש, שנמצא סמוך לאזור התעשייה של שפיים ומסתיים באחד מחופי הרצליה. אפשר לבחור את האורך הרצוי של המסלול.

הכניסה לחוף היא חינם. למי שמגיע ברכב מומלץ מאוד להחנות אותו בחניית חוף געש ולהגיע לחוף בתחבורה ציבורית.

המלצה על שמורת תל-דן ליד קיבוץ דן

כתבה מיתר מונסונגו, כיתה ו, ביה"ס חוב"ב, מושב בני-ציון

כדאי לכם ללכת לשמורה כי היא מאוד יפה ומרתקת.
אתם יכולים ללכת בתוך הטבע ויש הרבה מפלי מים.
בסוף יש ברכת שכשורך!

יש 2 מסלולים – מסלול ארוך ומסלול קצר.

המסלול הארוך: אפשר לראות את טחנת הקמח הישנה
וללכת לאורך המפל. אורך המסלול הוא כשעה עד
שעתיים הליכה.

המסלול הקצר: גם הוא מרתק. אפשר ללכת בהנאה רבה
ולטבול לפעמים את הרגליים.

שמורת תל-דן היא מעין ארץ פלאות: פלגי מים זורמים
מכל העברים ומצטרפים לנהר גועש. נעים מאוד
להסתובב שם גם בצהרי יום קיץ חם.

הטלפון של השמורה הוא: 04-6951579.

בשמורה יש שביל מיוחד לנכים, כדי שגם הם יוכלו
ליהנות ולטייל כמו כולם.

למידה מכותבים עמיתים

- עובדים בזוגות. מחלקים לילדים את ההמלצות שכתבו תלמידי כיתה ו.
- **הערה דידקטית:** אפשר לחלק לכולם אותה המלצה או לכל זוג המלצה אחרת, לשיקול המורה.
- כל זוג ילדים ידון בהמלצה שקיבל וינתח את הטקסט לפי המאפיינים שפורטו בעמודים הקודמים.
- אפשר להציע לילדים לכתוב את מה שמצאו או להשתמש במדגשים צבעוניים: להדגיש בצבע אחד את פרטי המידע על המקום, בצבע אחר מילים מתארות ומעצימות, ובצבע שלישי לסמן מילים נוספות שמטרתן לשכנע (מומלץ... כדאי...). וכן סימני פיסוק שמגדילים את הרושם (למשל סימני קריאה או סימני שאלה).
- כל זוג יציג את מה שגילה וגם יעריך את הטקסט: האם ההמלצה בדוגמה שקיבל משכנעת? לא משכנעת? מה אפשר היה להוסיף או לשנות בה כדי שתהיה יותר משכנעת?

כתיבה

בחירת נושא אישי לכתיבה (מקום מומלץ לבילוי משפחתי)

- מסבירים לילדים שכדי ליצור את האוגדן, כל ילד או כל זוג ילדים יכתבו על מקום אחד. אפשר לגבש את רשימת המקומות בכמה דרכים:
  - א. לבקש מהילדים להציע מקומות שביקרו בהם והם רוצים להמליץ עליהם גם לאחרים, ולעבות את הרשימה בהצעות של מקומות שהמורה מוסיפה.
  - ב. להציג רשימת מקומות שהמורה מכינה או רשימה מתוך אתר של מקומות בילוי למשפחות.
- **הערה דידקטית:** לכל אחת מהדרכים יתרונות וחסרונות - בדרך א הילדים שותפים לבניית הרשימה בעקבות חוויה שחוו, ומשימת ההמלצה על מקום מוכר ודאי תהא טבעית יותר. בדרך ב מתגברים על מצב שבו לילדים בכיתה אין רעיון או שהם לא ביקרו במקום בילוי שהיו רוצים להמליץ עליו.

איסוף המידע

- משוחחים על מקורות שונים לאיתור מידע על מקומות הבילוי: מקורות אנושיים - מבוגרים וילדים שהיו במקום ויכולים לספק חלק מהמידע הנדרש; מקורות מידע מודפסים, כמו ספרי טיולים, עיתוני טבע, מוספים המצורפים למקומונים לקראת סופי שבוע; או טורי המלצה על בילויים שונים בעיתונות הכללית והמקומית. כדאי להפנות את הילדים גם למקורות דיגיטליים - אתרים שונים המכילים מידע על מקומות בילוי, למשל: אתרים של עיריות ומועצות מקומיות, של החברה להגנת הטבע, רשות שמורות הטבע והקרן הקיימת לישראל.

הערה דידקטית: חשוב לציין שחלק מהספרים או עיתוני סוף השבוע מיועדים למבוגרים ושאתרי האינטרנט עמוסים בפרטים שעלולים להוות קושי עבור הילדים. לכן חשוב לאמן את הילדים כיצד לחפש פרטים מסוימים, למשל: שעות הפעילות, לאיזו עונה מתאים, מחיר, איך יוצרים קשר ועוד. צריך לשקול כל מקור לגופו ולראות אם הילדים יכולים לדלות ממנו מידע נוסף, למשל לגבי מגוון הפעילויות במקום או פרטים נוספים בתיאור המקום. זוהי הזדמנות לשוחח עם הילדים על קריאה מרפרפת.

- במליאה או בקבוצות: מציגים טקסט מתאים (מתוך ספר טיולים, מתוך אתר טיולים באינטרנט) ומחלקים לילדים. כדי לאמן את הילדים בקריאה מרפרפת של טקסט עמוס במלל אפשר לתת להם משימות מוגדרות, ולחפש כל פעם נתונים מסוג אחד. למשל: איפה יש בטקסט מספרים. בדרך כלל המספרים יכללו פרטים כמו שעות הפתיחה, המחיר (לעתים על פי גיל המבקרים) ועוד. אפשר לבקש חיפוש על פי כותרות, כמו: שעות פתיחה, תעריף/מחיר, מסלול, עונה מומלצת וכד'. לאיתור הפעילויות האפשריות במקום אפשר לבקש מהילדים לחפש בטקסט פעלים מהצורה: לראות, לצפות, להיכנס, להצטייד ועוד (שמות פועל).

רשימת אתרים שבהם הצעות רבות לטיולים ואטרקציות

- מדור התיירות והבילוי באתר עיריית ירושלים: <http://tour.jerusalem.muni.il>
- קינדרלנד - מבחר אתרים ומקומות בילוי: <http://www.kinderland.co.il>
- החברה להגנת הטבע: <http://www.teva.org.il>
- גן החיות התנ"כי בירושלים: <http://www.jerusalemzoo.org.il>
- מסלול טיול למפל התנור: <http://www.parks.org.il>
- חוף הים בהרצליה: <http://www.herzliya.muni.il>

ארגון המידע בטופס

- לאחר ההתנסות בחילוץ מידע ממוקד ממקורות עשירים במידע, מגיעים עם הילדים למסקנה שכדאי לרכז את המידע שנאסף בטופס שמגדיר אילו פרטים בדיוק מחפשים.
- מגישים לילדים טופס שהוכן מראש, ומכניסים לתוכו ביחד אתם את הפרטים שנמצאו לגבי המקום שהתאמנו עליו. פרטים שיכולים להיכלל בטופס:
    - שם המקום
    - סוג המקום
    - אזור בארץ שהמקום נמצא בו
    - דרכי גישה אל המקום
    - תיאור המקום: מה יש בו, מהן הפעילויות המוצעות, מהי העונה המתאימה לביקור
    - פרטים על המקום: שעות פעילות, לאיזה גיל הוא מתאים, מחיר הכניסה, ציוד נדרש לביקור במקום, איך יוצרים קשר, אם יש נגישות לנכים
    - הערות נוספות: פרטים מעניינים במיוחד על המקום
    - אפשר לצרף תמונה של המקום³.

³ על שילוב טקסט חזותי: רחל שליטא, **לראות, להבין, ללמוד**, בתוך: ספריות באוויר, אתר מטח <http://www.cet.ac.il/libraries/teachers-librarians/orya.asp>

כתיבה עצמאית

- הילדים פונים לכתיבה עצמאית: מחפשים מידע על המקום שבחרו ומארגנים את המידע בטופס.

הערה זיזקטית: כדאי לבדוק עם הילדים אם מקור המידע סיפק את כל הפרטים הדרושים למילוי הטופס. ייתכן שיחסרו פרטים אלו או אחרים ויהיה צורך לחפש מקור מידע נוסף. הצורך במילוי הטופס יכול לשמש דוגמה למיזוג מידע ממקורות שונים. חשוב להדגיש לפני הילדים כבר בשלב זה, שהטופס הוא לא מטרה בפני עצמה, אלא אמצעי לאיסוף המידע שימש מאוחר יותר כחומר רקע לכתיבת ההמלצה.

- מנחים את הילדים לכתוב את טקסט ההמלצה לאוגדן.
- מזכירים לילדים שאפשר לבחור מתוך הטופס פרטים שהם רוצים לכלול בהמלצה ופרטים שהם מוותרים עליהם.

הערה זיזקטית: במידת הצורך תזכיר המורה את המאפיינים של ההמלצה – שילוב בין מתן מידע לשכנוע, וציון האמצעים הלשוניים המאפיינים את הסוגה.

הערכה, משוב ושכתוב

- מזכירים לתלמידים כי לקראת פרסום האוגדן למשפחות תתקיים פעולה של הערכה, משוב ושכתוב בעקבות המשוב.

כתיבה כתהליך (כתיבה ארוכת טווח)

בהשוואה בין "גישת התוצר" לכתיבה לבין "גישת התהליך" (אדה, 1994) מודגש ההבדל בין הכתיבה כתהליך ליניארי (קווי) לבין הכתיבה כתהליך מעגלי, שבו הכותב נעזר במהלך הכתיבה במורה או בעמיתים.

על פי גישת התהליך מתקיים בתהליך הכתיבה דיאלוג המסייע לכותב לשפר את הטקסט שלו ולהעמיק את הידע שלו לגבי כתיבה. כדי לאפשר דיאלוג כזה אנו מציעים שמטלות הכתיבה של התלמידים תהיינה ארוכות טווח, ויתקיים לפחות סבב אחד של שכתוב ומשוב (צריך להניח שלתלמידים בכיתה ג יהיה קשה לעמוד ביותר מאשר סבב אחד כזה, אם כי זו ודאי מיומנות נרכשת).

בכתיבה ארוכת טווח התלמיד מכוון מראש לקבלת משוב מהמורה (או מעמיתים לכיתה) ומוכן לשינוי הטקסט הראשון במגמה לשפרו.

כתיבה בעקבות הערכה ומשוב

התהליך של כתיבת ההמלצה יכלול מתן משוב לכל תלמיד. בעקבות המשוב ישכתבו התלמידים את התוצר שלהם. המשוב יכול להיות משוב של המורה או משוב של עמיתים.

משוב יעיל לכתיבה

משוב לטקסט הוא אמצעי מרכזי בתהליך של המעבר מכותב טירון לכותב מיומן. כדי שהמשוב אכן יסייע לתלמיד בשיפור ההמלצה שכתב – מחד, ובשיפור יכולת הכתיבה הכללית – מאידך, על המשוב להיות יעיל וממוקד. המשוב נכתב מנקודת מבט של מומחה, אבל תוך התחשבות בתלמיד כנמען.

מנקודת מוצא זו נובעים כמה עקרונות:

1. המשוב יעסוק בעיקר בנקודות מרכזיות הנוגעות להיבטים של כתיבת המלצה, כפי שדובר בכיתה.
2. המשוב יכלול הסבר ברור של הטעון שיפור, ובמידת האפשר – הצעות לשיפור.
3. המשוב יעסוק במספר מצומצם של עניינים, כדי שהתלמיד יהיה מסוגל להפיק ממנו תועלת (וכדי שלא ירפו ידיו...).

חשוב להדגיש בכיתה שהמשוב הינו כלי עבודה משותף, שעומד לרשות כל תלמידי הכיתה ומזמן להם פיגומים לכתיבה. חשוב להדגיש את הערך ואת התועלת של משוב עמיתים.

פרסום

לסיכום הפעילות יוכן אוגדן, מודפס או דיגיטלי, שיכלול את כל העבודות של הילדים. לקראת ארגון האוגדן, אפשר למיין את המקומות ביחד עם הילדים, במטרה ליצור שערים באוגדן. הילדים יכולים להציע דרכים שונות למיון: לפי המיקום בארץ, לפי אופי המקום, לפי סוגי הפעילויות במקום ועוד.

במפגש עם ההורים או כמבוא לאוגדן אפשר להציג את תהליך הכנת האוגדן.

[פרק הרחבה: הקניית מיומנויות מחשב ומידע, והשימוש בהן לקידום מטרות השפה](#)